

Život ljudi u paleolitiku i neandertalski pračovjek iz Krapine.

Homo erectus označava pravi početak paleolitika.

Oruđe prvih praljudi bio je ručni klin, dobivao se okresivanjem, zatim šiljci i koplja jer su način života postupno usredotočili na lov. Čovjek je kao mesožder neprestano istraživao svoju okolinu u potrazi za plijenom; a plijen ili lovina, pogotovo krda bizona, nosoroga, mamuta, mogu biti vrlo pokretljiva stoga su prve zajednice ljudi uglavnom bile u pokretu. Takav način života nazivamo nomadskim. Tek krajem paleolitika, u mezolitiku (kraj ledenog doba) čovjek je izumio luk i strijelu (revolucija u lovu), pračku, udicu... Razumije se, jeli su i biljnu hranu (jer ljudi imaju tipično zubalo sveždera).

U paleolitiku lov na velike životinje tražio je suradnju velikog broja lovaca većeg od obiteljske jezgre, čovjek je najvjerojatnije bio podložan instinktu teritorijalnosti i hijerarhije pa je moguće da je svaka skupina/horda imala vlastito područje lova i da ju je predvodio vođa, često najsnažniji i najlukaviji lovac, snaga je tada vjerojatno bila više bitna nego starost jer je paleolitski čovjek vrlo rijetko živio više od 30 godina. Horde su imale nekoliko desetaka ljudi i svaka je svoju zaštitnu životinju ili biljku (totem), pa se prva vrsta vjerovanja naziva totemizam.

Najstariji predmeti oblikovani ljudskom rukom na našem prostoru pronađeni su u spilji **Šandalja** kraj Pule. U **Hušnjakovoj spilji** blizini današnjeg grada Krapine, u Hrvatskom zagorju, pronađeni su poznati ostaci prapovijesnih ljudi i njihovih naseobina. Čovjeka koji je živio u Hušnjakovoj spilji znanstvenici najčešće nazivaju – **krapinski pračovjek**, a pripadao je neandertalcima. Procjenjuje se da se Krapinski pračovjek pojavio oko 130.000 godina pr.Kr., a izumro oko 28 tisuća g.pr.Kr..

Tijekom dugogodišnjih istraživanja pronađeni su ostaci stotinjak praljudi različite dobi, mnoga oruđa od kresanog kamena, razna strugala, šiljci, svrdla, sjekire. Nalazi brojnih kostiju velikih i srednjih životinja (jelena, bizona, konja, nosoroga, mamuta) upućuje da su neandertalci iz Krapine sustavno lovili. Pronađene kosti upućuju na veliku spretnost u lovu tadašnjeg čovjeka. Neandertalski pračovjek je na prostoru Europe gradio razne oblike nastambi od drveta i kože životinja, ili je koristio pećine za svoje sklonište.

U pećini je na ognjištu neperestano gorila vatra kojom se održavala toplina, osiguravala svjetlost i plašile neprijateljske životinje dok se kuhala hrana. Oko ognjišta su se okupljali muški i ženski članovi zajednice. Veliki mozak neandertalskog pračovjeka ukazuje da su se služili i govorom ili nekom vrstom zvukovne komunikacije. Ostaci neandertalskog čovjeka iskopani su u spilji **Veternici** kraj Zagreba. Nje moguće pouzdano utvrditi do kada su neandertalci živjeli na tlu današnje Republike Hrvatske. Pokapanja mrtvih vršila su se u blizini nastambi s predmetima iz svakodnevnog života.

Paleolitsko slikarstvo je špiljsko slikarstvo, praljudi su crtali životinje i simbole na zidovima špilja (najpoznatija nalazišta su špilja Lascaux u Francuskoj i Altamira u Španjolskoj). Također izrađivali su i kipiće žena gdje su naglašeni ženski atributi, bokovi i prsa što govori o štovanju žene kao majke, a vezano je za teorije da je to bilo vrijeme matrijarhata (lat. *mater* = majka) kad je žena vodila glavnu riječ u zajednici.